

12.6.2014

15/000/2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 15.5.2014 OKM/29/010/2014

LAUSUNTO ESIOPETUKSEN VELVOITTAVUUTTA KOSKEVASTA HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 15.5.2014 pyytänyt lausuntoa esiopetuksen velvoittavuutta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Opetushallituksen esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esityksen mukaan saavutettavissa oleva ja laadukas esiopetus taataan koko ikäluokalle. Esiopetusta kehitetään ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Lainsäädännön muutokset toteutettaisiin siten, että ennen oppivelvollisuuden alkamista lapsen olisi osallistuttava vuoden mittaiseen esiopetukseen (700 h), tai että esiopetukselle asetetut tavoitteet saavutetaan sen toiminnan kautta, johon lapsi osallistuu. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2015, ja sitä sovellettaisiin elokuun alusta 2015 alkaen.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että koko ikäluokka osallistuu esiopetukseen. Esiopetus rakentaa turvallista siirtymää kouluun ja pyrkii takaamaan jokaiselle lapselle hyvän perustan koulun alulle ja lapsen myöhemmälle elämälle. Säännöllinen osallistuminen laadukkaaseen esiopetukseen tukee lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Esiopetuksella on myös tärkeä rooli lasten yksilöllisten tuen tarpeiden varhaisessa tunnistamisessa ja tuen toteuttamisessa. Varhaisen tuen avulla on mahdollista ennalta ehkäistä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien kasvua ja myöhäisempää syrjäytymistä. Opetushallituksen näkemyksen mukaan esiopetukseen osallistumisella on erityinen merkitys paitsi tukea tarvitseville lapsille, myös niille lapsille, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet ryhmämuotoiseen varhaiskasvatukseen sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille. Eräs uudistuksen kannalta merkittävä ryhmä on romanilapset, joista edelleen suurin osa jää esiopetuksen ulkopuolelle, vaikka osallistuminen onkin lisääntynyt tuntuvasti 2000-luvun kuluessa. Opetushallituksen selvitysten mukaan esiopetusikäisistä romanilapsista noin 60 prosenttia osallistui esiopetukseen lukuvuonna 2010–2011, kun vuosikymmen aiemmin osallistuvien osuus oli vain noin kaksi prosenttia. Esiopetuksella on todettu olevan selkeä yhteys romanilasten koulumenestyksen paranemiseen ja luokalle jäämisen vähenemiseen.

Opetushallitus toteaa kuitenkin, ettei esiopetuksen säätäminen velvoittavaksi ole yksistään riittävä keino, vaan perheitä tulee aktiivisesti tukea ja ohjata

käyttämään esiopetuspalveluita. Erityisen tärkeää tämä on erityisryhmien saamiseksi esiopetuspalveluiden piiriin.

Opetushallitus katsoo, että hallituksen esityksestä ei aiheudu kunnille merkittävästi uusia järjestelyitä tai lisäkustannuksia. Myöskään valtiontalouden kannalta esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia. Esiopetukseen osallistuu jo nykyisellään lähes koko ikäluokka. Velvoittavuuden toteuttaminen rakentuu toimivan päiväkotij- ja kouluverkon pohjalle. Kansallisella tasolla on jo olemassa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, joita ollaan parhaillaan uudistamassa. Esiopetukseen osallistuva on jo tällä hetkellä oikeutettu perusopetuslain 32 §:n mukaisesti maksuttomaan kuljetukseen, ja kunnilla on tähän toimivat järjestelyt.

Kuntien näkökulmasta uutena tehtävänä on esityksessä mainittu asuinkunnan velvollisuus seurata lain mukaisesti järjestettyyn esiopetukseen osallistumattomien lasten kohdalla sitä, että esiopetuksen tavoitteet toteutuvat siinä toiminnassa, johon lapsi osallistuu. Opetushallitus korostaa, että esiopetuksessa ei ole kaikille lapsille yhteisesti asetettavia oppimistavoitteita, vaan tarkoitus on tukea kunkin lapsen oppimista ja kokonaisvaltaista kehitystä hänen omista lähtökohdistaan. Tämän vuoksi asuinkunnan seurantavelvoite on haasteellinen tehtävä silloin, kun lapsi osallistuu virallisen esiopetusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan, erityisesti lapsen kotona tapahtuvaan toimintaan.

Esityksen mukaan lupa olla poissa esiopetuksesta voidaan myöntää erityisestä syystä kuten perusopetuksessa. Kun lapsen vanhempien työajat ovat vaihtelevia, on tärkeää, että esiopetusta on tarjolla joustavasti esimerkiksi vuorotyötä tekevien vanhempien lapsille. Muutoin voi syntyä esimerkiksi tilanteita, joissa vanhemmat haluavat viettää aikaa lastensa kanssa arkipäivisin esiopetusaikana ja esiopetuksen järjestäjä joutuu harkitsemaan, onko kysymys lain tarkoittamasta erityisestä syystä poissaoloon.

Esityksen mukaan esiopetusvelvoitteen laiminlyönnistä ei aiheudu seuraamuksia vastaavasti kuin oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä. Velvoitteen säätäminen ilman sanktiota voi johtaa lainkunnioituksen heikkenemiseen. Jossain tapauksissa esiopetukseen osallistumattomuus voi olla peruste lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Kouluneuvos

Ulla Vanttaja

Liite

Lausunnon keskeinen sisältö

Liite lausuntoon esiopetuksen velvoittavuutta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta (Dnro 15/000/2014)

Opetushallituksen lausunnon keskeinen sisältö

- koko ikäluokan osallistuminen esiopetukseen on tärkeää
- tärkeää yksilöllisen tuen tarpeen varhaisessa tunnistamisessa
- tärkeä merkitys aikaisemmin ryhmämuotoiseen varhaiskasvatukseen osallistumattomille sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille
- esiopetuksen velvoittavuus ei ole yksistään riittävä keino vaan perheitä tulee tukea ja ohjata käyttämään esiopetuspalveluita
- ei aiheuta kunnille merkittävästi uusia järjestelyitä ja lisäkustannuksia
- uusi, haastava tehtävä kunnille on seurata, että esiopetukseen osallistumattomien lasten kohdalla esiopetuksen tavoitteet toteutuvat siinä toiminnassa, johon lapsi osallistuu
- tärkeää tarjota joustavia esiopetuspalveluita esimerkiksi vuorotyötä tekevien lasten vanhemmille
- velvoitteen säätäminen ilman sanktiota voi johtaa lainkunnioituksen heikkenemiseen